

НЕПЕРЕРВНА ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

CONTINUING PEDAGOGICAL EDUCATION: MODERN TRENDS OF DEVELOPMENT

УДК 378.4

Людмила Хоружа

ORCID iD 0000-0003-4405-4847

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри теорії та історії педагогіки Педагогічного інституту,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
бульв. І. Шамо, 18/2, 02154 Київ,
l.khoruzha@kubg.edu.ua

Марія Братко

ORCID iD 0000-0001-7162-2841

кандидат педагогічних наук, доцент,
директор Університетського коледжу,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
просп. Гагаріна, 16, 02094 Київ, m.bratco@kubg.edu.ua

МОДЕЛЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ СУЧАСНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

У статті актуалізується проблема педагогічної освіти відповідно до нових концептуальних засад її розвитку, робиться спроба охарактеризувати на прикладі Київського університету імені Бориса Грінченка модель освітньо-наукового комплексу вищої педагогічної освіти, діяльність якого відповідає принципам цілісності, неперервності, системності, відкритості, варіативності форм професійної підготовки. Авторами виділяються різновиди неперервної педагогічної освіти; характеризуються основні організаційні особливості підготовки фахівців на різних етапах педагогічної освіти з урахуванням її різновидів; виокремлюються варіативні форми неперервної педагогічної освіти за відповідними етапами (допрофесійним, адаптаційно-професійним, системно-професійним, акме-професійним). Кожен з етапів має своє змістове наповнення, що відповідає сучасним освітнім трендам: впровадження компетентнісного, особистісно-орієнтованого, діяльнісного підходів; розвиток інноваційного мислення та лідерського потенціалу; створення умов для інклюзивного навчання тощо. У статті акцентується увага на перевагах впровадження запропонованої моделі, що вбачаються у диверсифікації педагогічної підготовки, розширенні компетентнісного поля застосування педагогічних знань та навичок, створенні динамічного освітнього середовища, мотивації здобувачів вищої освіти до самоорганізації в процесі вибудовування власної траєкторії професійного розвитку.

Ключові слова: адаптивне управління; варіативні форми; етапи неперервної педагогічної освіти; модель; освітньо-науковий комплекс; педагогічна освіта.

<https://doi.org/10.28925/1609-8595.2018.3-4.713>

Вступ. Реалізація завдань державної політики України у сфері реформування освіти відбувається у контексті її намірів щодо входження в європейський освітній простір. Заплановані зміни, які активно впроваджуються у діяльність всіх освітніх сфер, в першу чергу, мають стосуватися

перебудови системи педагогічної освіти. Адже саме педагогічна освіта є фундаментом усіх запланованих реформ, зважаючи на високу соціально-культурну місію, яку виконують педагоги та масовість вчительської професії. Розвиток педагогічної освіти має свою суспільну значущість у таких вимірах:

- соціокультурному (педагог є носієм націо-

нальних та європейських цінностей; виявляє адаптивність до швидкоплинних та швидкозмінних процесів у світі);

- *психолого-педагогічному* (створення освітнього середовища для поетапного поступового становлення та розвитку педагога від профільної до професійної та післядипломної педагогічної освіти; забезпечення варіативності її здобуття);

- *соціально-економічному* (педагогічна освіта є стратегічною основою для цивілізаційного поступу країни, педагог – агент освітніх реформ);

- *адміністративно-організаційному* (формування цілісного гнучкого керованого освітнього простору партнерської взаємодії навчально-методичного науково-виробничого освітнього комплексу (Університет) з іншими закладами та установами).

Зважаючи на те, що педагогічна освіта є найвагомим фактором впливу на розвиток усіх сфер суспільного життя, закладає фундамент його майбутнього, проблема наукового осмислення цього феномену у всі часи знаходиться у полі уваги вчених: філософський аспект (В. Андрущенко, В. Кремень, В. Огнев'юк, П. Саух), загальнопедагогічний аспект (Л. Лук'янова, О. Савченко, С. Сисоєва), аспект управління (І. Драч, Г. Єльнікова, В. Луговий). Сьогодні дослідниками активно вивчається зарубіжний досвід щодо розвитку педагогічної освіти (Н. Авшенюк, Т. Кристопчук, О. Локшина, О. Огієнко, Л. Пуховська та інші), у тому числі відкритої освіти, яка, на думку О. Локшиної (2018), спрямована на розбудову освіти впродовж життя та створює місток між формальною й неформальною освітою (с. 80).

Важливість наукових розвідок учених у галузі педагогіки як міждисциплінарної науки, підтверджується думкою академіка В. Кременя (2011). Він зазначає, що сфера освіти в цілому найбільшою мірою характеризує рівень розвитку людини, стає загальнонаціональним пріоритетом у все більшій кількості країн світу. І тому, першим завданням нашої держави має стати утвердження і в громадській думці, і в суспільній практиці справжньої пріоритетності сфери освіти, як необхідної умови національного розвитку та національної безпеки. Нам потрібно згуртувати українську націю навколо проблем освіти, об'єднати зусилля не лише освітян, а й усього суспільства (с. 12).

У цьому контексті важливим документом системного бачення поступу вітчизняної освіти є Концепція розвитку педагогічної освіти, яка розроблена МОН України у 2018 р. та пройшла громадське обговорення у суспільстві. Вона має на меті визначити сучасні альтернативні моделі особистісно-професійного розвитку педагогів, що дозволить підвищити якість професійної діяльності педагогічних працівників нової генерації. Адже саме результативність та якість педагогічної діяльності є ключовою умовою впровадження Концепції реалізації державної

політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», підготовки майбутніх педагогів у закладах вищої освіти.

Метою статті є осмислення ролі та значущості педагогічної освіти для усіх сфер розвитку суспільства, висвітлення альтернативної моделі її функціонування в умовах сучасного університету.

Модель педагогічної освіти у сучасному університеті. Професія педагога є однією з найбільш масових, і її значущість та соціальна роль все більше зростає у сучасному суспільстві. Процес професійного формування педагога перебуває під особливою увагою держави. Разом з тим набуття педагогічної професії – складний і довготривалий процес, він відбувається у різних інституціях і має різні етапи становлення і професійного розвитку педагога. Розглядаючи його формальну освіту як головний відправний етап професійної підготовки, важливим є питання її здійснення. Варіативність форм педагогічної освіти у різних освітніх інституціях дозволяють реалізувати основні європейські принципи розвитку освіти: відкритість, гнучкість, плюралізм, доступність, компетентнісну спрямованість та інше.

У статті 6 Закон України «Про освіту» (2017 р.) «Засади державної політики у сфері освіти та принципи освітньої діяльності» визначено свободу особистості у виборі видів, форм і темпу здобуття освіти, а відповідно, надано право створювати об'єднання закладів освіти різного рівня. Зміни інституційного характеру уможливають оптимізувати базові процеси діяльності закладів освіти: управління, фінансування і вимірювання як підсумкового етапу оцінки освітніх результатів. Слід зазначити, що важливою характеристикою професії педагога є її багатогранність, яка у своїх вищих проявах підіймається до мистецтва. Рання педагогічна профілізація особистості щодо її майбутньої професії, покрокове сходження до вершин педагогічної майстерності повинно відбуватися у відповідних освітніх інституціях і мати неперервний пролонгований характер. Особливої актуальності ця проблема набуває сьогодні, коли робиться спроба вивести коледжі із системи вищої освіти і передати їх до професійно-технічної, відповідно змінити джерела їхнього фінансування.

Достатньо ефективною і перевіреною часом є модель освітньо-наукового комплексу щодо реалізації завдань вищої педагогічної освіти, який є цілісним утворенням і включає різні освітні інституції. Автономія закладів вищої освіти, певна академічна свобода та децентралізація в управлінні дозволяють освітнім інституціям створювати такі комплекси, а тим самим робити процес професійної підготовки педагога більш цілісним, системним, безперервним, таким, який дозволяє залучити до нього основних зацікавлених сторін, роботодавців, представників громади як замовників та експертів освітніх послуг.

Відтак, побудова чіткої системної моделі

неперервної педагогічної освіти в Університеті має відповідати таким характеристикам як конкурентоспроможність, нелінійність, багатовекторність, варіативність, відкритість, практико-зорієнтованість, суб'єктність. Організаційно-змістовими принципами побудови такої моделі є принципи: наступності, неперервності, співробітництва, відповідності змісту запитам соціуму, поєднання традицій з інноваціями, творчості та співтворчості, соціального партнерства, поєднання теоретичної і практичної складових у підготовці фахівця. Процес підготовки педагогічних кадрів у такому комплексі передбачає поетапне опанування суб'єктами освіти необхідних компетентностей, що дає їм право здійснювати професійну діяльність у освітніх закладах та установах, пов'язаних з навчанням, вихованням і розвитком людини. Таким навчально-методичним науково-виробничим освітнім комплексом може бути сучасний університет.

Цільовими орієнтирами функціонування такого комплексу є :

- реалізація завдань неперервної педагогічної освіти через варіативність та координацію професійної підготовки педагога у різних інституційних формах в межах Університету;
- подолання існуючого вузько функціонального підходу до професійної педагогічної підготовки задля формування особистості педагога, який здатен до постійного самовдосконалення упродовж усієї професійної кар'єри;
- забезпечення балансу між теоретичною та практичною складовими професійної підготовки через посилення її практико-орієнтованої компетентнісної спрямованості;
- побудова моделі неперервної педагогічної освіти в Університеті з такими характеристиками як конкурентоспроможність, нелінійність, багатовекторність, варіативність, відкритість, практико-зорієнтованість, суб'єктність;
- розробка змістового ядра педагогічної освіти на різних рівнях її здобуття;
- визначення перспективних шляхів професійного розвитку та підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Прикладом такого університетського освітньо-наукового комплексу є Київський університет імені Бориса Грінченка, який включає у свою структуру Університетський коледж, власне університет (здійснює підготовку педагогічних кадрів на усіх рівнях вищої освіти), а також Інститут післядипломної педагогічної освіти. Здобувачами педагогічної освіти в Університеті є особи, які будуть працювати або вже працюють у таких сферах освіти:

- дошкільна;
  - повна загальна середня освіта (початкова, базова та середня (за спеціальностями));
  - позашкільна;
  - спеціальна (корекційна);
  - вища освіта;
  - освіта дорослих, у тому числі післядипломна.
- Освітні програми підготовки педагогічних

працівників в Університеті узгоджені із складниками та рівнями освіти, кваліфікаційними вимогами до фахівців педагогічної сфери (Національна рамка кваліфікацій (2011 р.), Галузева система кваліфікацій), що дозволяє реалізувати європейські стандарти і принципи забезпечення якості освіти з урахуванням вимог ринку праці до компетентностей педагогів.

Цільове призначення неперервної педагогічної освіти в Університеті є забезпечення багаторівневої, варіативної підготовки кадрів, удосконалення змісту і засобів її організації, подолання лінійного підходу до побудови фахової педагогічної освіти.

За своєю логікою неперервна педагогічна освіта в Університеті має наскрізний характер і за своєю цільовою спрямованістю передбачає декілька етапів: *допрофесійний, адаптаційно-професійний, системно-професійний, акме-професійний.*

Відповідно до зазначених етапів, неперервна педагогічна освіта може бути гнучкою і мати такі різновиди:

- початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти;
- пролонгована неперервна педагогічна освіта;
- пролонгована педагогічна освіта варіативного характеру;
- педагогічна освіта як спеціалізація до основного фаху;
- педагогічна освіта як доповнення до вищої непедагогічної освіти повного циклу;
- педагогічна освіта як підвищення кваліфікації або перепідготовка;
- неформальна та інформальна педагогічна освіта як безперервний професійний розвиток;
- наукова педагогічна освіта.

Реалізація кожного з етапів може відбуватися у варіативних формах та забезпечувати підготовку фахівців на різних рівнях педагогічної освіти, зберігаючи баланс між теоретичною та практичною складовими. Особливістю такого поетапного сходження вчителя до педагогічної професії є постійне набуття ним нових професійних навичок і досвіду.

Освітні програми на різних етапах неперервної педагогічної освіти мають узгоджений, цілісний, комплексний, адаптивний характер. Нарощування педагогічного змісту в них відбувається системно за принципом спірально-концентричного сходження та спрямовано на розвиток компетентностей педагога. Такий підхід забезпечує сприятливі умови для професійно-особистісного становлення педагога на усіх стадіях цього процесу: *визначення професійних намірів, професійна підготовка, професіоналізація, педагогічна майстерність;* уможливорює побудову особистістю своєї освітньої траєкторії від ситуативно-обумовленого до ціннісно-обумовленого визначення у педагогічній професії.

Узагальнену, структурно-логічну, візуалізовану систему неперервної педагогічної освіти в Університеті можна представити схематично (таблиця 1).

Таблиця 1

Система неперервної педагогічної освіти в Київському університеті імені Бориса Грінченка

Етапи неперервної педагогічної освіти	Структурна складова системи освіти / рівні вищої освіти	Структурний підрозділ Університету або партнер
Допрофесійний	старша профільна школа	старша профільна школа, що співпрацює з Університетом на засадах партнерства
Адаптаційно-професійний етап	початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти	Університетський коледж
Системно-професійний етап	перший (бакалаврський) рівень; другий (магістерський) рівень	інститути та факультети
Акме-професійний етап	третій (освітньо-науковий) рівень; науковий рівень, перепідготовка і підвищення кваліфікації	ІППО, інститути та факультети, внутрішня система підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників

Кожен з етапів неперервної педагогічної освіти має своє змістове наповнення. Університет, спираючись на базові засади державної політики в сфері вищої освіти, яка спрямована на її модернізацію, визначає зміст освітніх програм неперервної педагогічної освіти з урахуванням сучасних освітніх трендів:

- впровадження компетентнісного та особистісно-орієнтованого, діяльнісного підходів;
- опанування сучасних технологій, в тому числі інформаційних;
- забезпечення поєднання психолого-педагогічної та методичної підготовки з практичною діяльністю;
- розвиток інноваційного мислення та лідерського потенціалу педагога;
- набуття навичок дослідницького характеру;
- створення умов для інклюзивного та спеціального навчання;
- формування та розвиток громадянської ідентичності, толерування полікультурності та гендерної рівності тощо.

Слід зазначити, що високий рівень академічних досягнень, продемонстрований здобувачами педагогічного фаху під час навчання у закладі освіти, не гарантує його успішності в професійній діяльності. Освітня кваліфікація педагогічного працівника не є тотожною його професійній кваліфікації, тому у моделі неперервної педагогічної освіти освітньо-наукового комплексу передбачено обов'язкову практичну підготовку майбутніх педагогів на базі різних освітніх інституцій. Відповідним положенням регламентовано спів-

відношення годин на теорію і практику у розмірі 50/50. Відтак, педагогічна освіта на всіх її етапах має практико-орієнтований характер і організується за схемою «аудиторія – центри компетентностей – бази практик».

Система неперервної педагогічної освіти в Університеті є гнучкою та передбачає оновлення всіх її елементів відповідно до професійних викликів, суспільних трансформацій, тенденцій розвитку сучасної освіти.

Впровадження моделі неперервної педагогічної освіти в умовах освітньо-наукового комплексу Університету має свої організаційні особливості, які представлено в табл. 2.

Зазначені вище організаційні особливості мають загальноописовий характер, але специфічні на кожному з етапів неперервної педагогічної освіти і реалізуються у різних варіативних формах (табл. 3).

Якість педагогічної освіти на кожному з її рівнів детермінується чітко визначеним змістовим педагогічним ядром та кількістю кредитів ЄКТС, які зазначені в освітній програмі. Кількість кредитів ЄКТС для спеціальностей галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» та спеціальностей інших галузей знань, де можна отримати педагогічну спеціалізацію, відрізняються. Для спеціальностей інших галузей знань кількість має бути достатньою для забезпечення психолого-педагогічної, методичної та практичної підготовки фахівця для роботи за фахом педагога.

Підвищення кваліфікації педагога в ІППО відбувається заваріативними освітніми програмами та передбачає набуття фахівцем нових та/або

Таблиця 2

Організаційні особливості підготовки фахівців на різних етапах педагогічної освіти з урахуванням її різновидів

Різновиди педагогічної освіти	Організаційні особливості
продовжена неперервна педагогічна освіта	має наскрізний характер, охоплює усі рівні вищої освіти
продовжена педагогічна освіта варіативного характеру	має наскрізний характер, допускає зміну спеціальності в межах галузі знань на наступному рівні освіти; поєднання навчання за двома предметними спеціальностями в межах спеціальності «Середня освіта»
педагогічна освіта як спеціалізація до основного фаху	має додатковий характер на першому та другому рівнях вищої освіти непедагогічного спрямування
педагогічна освіта як доповнення до вищої непедагогічної освіти повного циклу	має короткотерміновий характер, відбувається на другому рівні вищої освіти
педагогічна освіта як підвищення кваліфікації або перепідготовка	може мати короткотерміновий, довготерміновий та пролонгований характер, поєднувати традиційні та інші види підвищення кваліфікації, відбувається під час активної професійної діяльності;
неформальна та інформальна педагогічна освіта	забезпечує безперервний професійний розвиток в різних інституційних формах та із використання сучасних освітніх ресурсів та технологій;
наукова педагогічна освіта	має дослідницький характер, реалізується на третьому та науковому рівнях вищої освіти

Варіативні форми неперервної педагогічної освіти за відповідними етапами

Етапи неперервної педагогічної освіти	Зміст та варіативні форми неперервної педагогічної освіти
Допрофесійний	<ul style="list-style-type: none"> • профільні класи; • педагогічні олімпіади та конкурси; • підготовчі курси до вступу на педагогічні спеціальності
Адаптаційно-професійний етап	<ul style="list-style-type: none"> • навчання за освітніми програмами педагогічних спеціальностей (дуальний принцип) з посиленою методично-прикладною складовою; • функціонування Центру педагогічної практики; Школи педагогічної майстерності
Системно-професійний етап	<ul style="list-style-type: none"> • навчання за освітніми програмами (спеціальності галузі знань 01 Освіта/Педагогіка); • додаткова педагогічна освіта (педагогічна складова освітніх програм інших галузей знань (3, 4 курси)); • наскрізна спеціалізація як складова освітніх програм інших галузей знань; • магістерські освітні програми педагогічного спрямування; • НМЦ практичної підготовки; • Центри компетентностей психолого-педагогічного спрямування; • поєднання професійної діяльності з навчанням; формальної (інституціональної) та неформальної (самоосвіти) освіти
Акме-професійний етап	<ul style="list-style-type: none"> • навчання за програмами підвищення кваліфікації вчителів; • тренінги професійного зростання (НМЦ освітнього лідерства); • освітньо-наукові програми підготовки докторів філософії у галузі знань 01 Освіта/Педагогіка; • професійне вивчення за освітніми модулями (розвиток професійних компетентностей педагогічних та науково-педагогічних працівників); • стажування, поєднання професійної діяльності з навчанням; • поєднання неформальної та інформальної освіти

вдосконалення раніше набутих компетентностей у межах професійної діяльності. Цей процес регламентується окремим Положенням.

Невід'ємною складовою моделі неперервної професійної освіти в освітньо-науковому комплексі Університету є внутрішня система підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників. Кожен з викладачів обов'язково має опанувати зміст методологічного, дослідницького, ІКТ та лідерського модулів, що слугує певним каталізатором професійного зростання, запорукою підвищення якості педагогічної діяльності. За результатами навчання видається відповідний сертифікат. Також в межах неформальної освіти в Університеті створюються умови для всіх бажаючих щодо набуття педагогічних компетентностей для задоволення особистісних потреб, не пов'язаних з професійною педагогічною діяльністю через окремі програми / змістові модулі в рамках надання додаткових освітніх послуг. Отримання такої освіти підтверджується також відповідним сертифікатом.

Слід також відзначити, побудова такої моделі неперервної педагогічної освіти в університеті дозволяє оптимізувати процеси управління і фінансування системи. Управління таким комплексом має адаптивний характер і визначається

цілеспрямованістю, узгодженістю, ресурсозабезпеченістю, взаємодією керуючої і керованої підсистем задля досягнення поставленої мети та освітнього результату.

Висновки. Відтак, охарактеризована варіативна модель неперервної педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка може слугувати певним орієнтиром і для інших закладів вищої освіти, які займаються педагогічною освітою. Така модель уможливує диверсифікацію педагогічної підготовки, розширення компетентнісного поля застосування педагогічних знань та навичок, забезпечує створення динамічного освітнього середовища, спонукає здобувачів вищої до самоорганізації як у власній освітній діяльності, так у професійному самовизначенні та становленні. Реалізація системного підходу до побудови пролонгованого і, одночасно, варіативного процесу педагогічної освіти в університетському комплексі дозволить подолати такі негативні тенденції, як фрагментарність відповідальності різних інституцій за різні етапи становлення і професійного розвитку педагога, опанування обраною предметною спеціальністю з аспектами викладання та міждисциплінарних зв'язків, підніме підготовку та професійне зростання педагогів на якісно новий рівень.

Література

- Закон України «Про освіту» (2017 р.). URL: <http://osvita.ua/legislation/law/2231/> (дата звернення: 1.10.2018).
- Єльнікова Г. В. (Ред.) Адаптивне управління: сутність, характеристики, моніторингові системи: Колективна монографія. Чернівці: Технодрук, 2009. 570 с.
- Когут С. Професійна педагогічна освіта у дослідженнях вчених України. *Вісник Черкаського університету: Серія: Педагогічні науки*. 2014. № 30 (323). С. 81–86.
- Кремень В. Поступ до нової філософії освіти в Україні. *Розвиток педагогічних наук в Україні і Польщі на початку XXI століття: збірник наукових праць*. Черкаси: Видавець Чабаненко Ю. А., 2011. С. 11–21.
- Кристочук Т. Є. Педагогічна освіта в країнах Європейського Союзу: монографія. Рівне: Волинські береги, 2013. 484 с.
- Локшина О. І. Відкрита освіта в Європейському просторі: стратегія розбудови. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2018. № 2 (76). С. 75–86. DOI: 10.24139/2312-5993/2018.02/075-086.

- Ничкало Н. Г. Професійна педагогіка і психопедагогіка праці у діалектичному взаємозв'язку. *Проблеми та тенденції розвитку педагогічної освіти*. 2013. № 2. С. 42–53.
- Онищенко В. Д. Фундаментальні педагогічні теорії: монографія. Львів: Норма, 2014. 356 с.
- Про затвердження концепції педагогічної освіти. Наказ Міністерства освіти і науки №776 від 16 липня 2018 р. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti> (дата звернення: 1.10.2018).
- Пуховська Л. П. Стандарти педагогічної освіти: наукова дискусія західних учених. *Таврійський вісник освіти*. 2013. № 4 (44). С. 10–18.
- Третьяков П. И., Митин С. Н., Бояринцева Н. Н. Адаптивное управление педагогическими системами. Москва: Центр «Академия», 2003. 368 с.

References

- Zakon Ukrainy «Pro osvitu» [Law of Ukraine «On Education»]* (2017). Retrieved from <http://osvita.ua/legislation/law/2231/> (ukr).
- Yelnykova, H. V. (Ed.) (2009). *Adaptyvne upravlinnia: sutnist, kharakterystyky, monitorynhovi systemy [Adaptive management: essence, characteristics, monitoring systems]*. Chernivtsi, Ukraine: Tekhnodruk (ukr).
- Kohut, S. (2014). Profesiina pedahohichna osvita u doslidzhenniakh vchenykh Ukrainy [Professional pedagogical education in researches of Ukrainian scientists]. *Visnyk Cherkaskoho universytetu. Serii: Pedahohichni nauky*, 30 (323), 81–86 (ukr).
- Kremen, V. (2011). Postup do novoi filosofii osvity v Ukraini [Progress in a new philosophy of education in Ukraine]. In *Rozvytok pedahohichnykh nauk v Ukraini i Polshchi na pochatku XXI stolittia: zbirnyk naukovykh prats*, (pp. 11–21). Cherkasy, Ukraine: Vydavets Chabanenko Yu. A. (ukr).
- Krystopchuk, T. I. (2013). *Pedahohichna osvita v krainakh Yevropeiskoho Soiuzu: monohrafiia [Pedagogical education in the countries of the European Union: monohraf]*. Rivne, Ukraine: Volynski oberehy (ukr).
- Lokshyna, O. I. (2018). Vidkryta osvita v Yevropeiskomu prostori: stratehiia rozbudovy [Open education in the European: strategy of development]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnologii*, 2 (76), 75–86. DOI: 10.24139/2312-5993/2018.02/075-086 (ukr).
- Nychkalo, N. H. (2013). Profesiina pedahohika i psykhopedahohika pratsi u dialektychnomu vzaiemoviazku [Professional pedagogy and psycho-pedagogy of labor in a dialectical relationship]. *Problemy ta tendentsii rozvytku pedahohichnoi osvity*, 2, 42–53 (ukr).
- Onyshchenko, V. D. (2014). *Fundamentalni pedahohichni teorii: monohrafiia [Fundamental pedagogical theories: monohraf]*. Lviv Ukraine: Norma (ukr).
- Pro zatverdzhennia kontseptsii pedahohichnoi osvity. Nakaz Ministerstva osvity i nauky №776 vid 16 lypnia 2018 r. [On approval of the concept of pedagogical education. Order of the Ministry of Education and Science No. 776 dated July 16, 2018]*. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti> (ukr).
- Pukhovska, L. P. (2013). Standarty pedahohichnoi osvity: naukova dyskusiiia zakhidnykh uchenykh [Standards of pedagogical education: scientific discussion of Western scholars]. *Tavriiskyi visnyk osvity*, 4 (44), 10–18 (ukr).
- Tretiakov, P. Y., Mytyn, S. N., Boiaryntseva, N. N. (2003). *Adaptyvnoe upravlenye pedahohicheskymy systemamy [Adaptive management of pedagogical systems]*. Moscow, Russia: Tsentr «Akademyia» (rus).

МОДЕЛЬ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ СОВРЕМЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА

Хоружая Людмила, доктор педагогических наук, профессор,
заведующая кафедрой теории и истории педагогики Педагогического института,
Киевский университет имени Бориса Гринченко,
бул. И. Шамо ,18/2, 02154 Киев, Украина, l.khoruzha@kubg.edu.ua

Братко Мария, кандидат педагогических наук, доцент,
директор Университетского колледжа,
Киевский университет имени Бориса Гринченко,
просп. Гагарина, 16, 02094 Киев, Украина, m.bratco@kubg.edu.ua

В статье актуализируется проблема педагогического образования в контексте новой Концепции ее развития, предпринимается попытка охарактеризовать на примере Киевского университета имени Бориса Гринченко модель учебно-научного комплекса высшего педагогического образования, деятельность которого построена на принципах целостности, непрерывности, системности, открытости, вариативности форм профессиональной подготовки.

Ключевые слова: адаптивное управление; вариативные формы; модель; педагогическое образование; учебно-научный комплекс; этапы непрерывного педагогического образования.

MODEL OF PEDAGOGICAL EDUCATION OF THE MODERN UNIVERSITY

Khoruzha Liudmyla, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor,
Head of Department Theory and History of Education,
Pedagogical Institute, Boris Grinchenko Kyiv University,
18/2 I. Shamo, 02154 Kyiv, Ukraine, l.khoruzha@kubg.edu.ua

Bratco Maria, PhD (Pedagogy), Associate Professor,
Director of University College, Boris Grinchenko Kyiv University,
16 Gagarin Blvd., 02094 Kyiv, Ukraine, m.bratco@kubg.edu.ua

The article actualizes the problem of pedagogical education in accordance with the new conceptual principles of its development; there is an attempt to describe a model of educational and scientific complex for higher pedagogical education on the example of the Borys Grinchenko Kyiv University. The activity of the complex corresponds to the principles of integrity, continuity, regularity, openness, variability of professional training forms. Management of such a complex has an adaptive character and is determined by the purposefulness, consistency, resource availability, the interaction of control and controlled subsystems. The authors identify varieties of continuous pedagogical education; characterize the main organizational features of training specialists at different stages of pedagogical education, taking into account its varieties; varied forms of continuous pedagogical education are distinguished at the appropriate stages (pre-professional, adaptive-professional, system-professional, acme-professional). Each of the stages has its own content, which corresponds to modern educational trends: the introduction of competence, person-oriented, and activity approaches; development of innovative thinking and leadership potential; creating conditions for inclusive education, etc. This way provides favorable conditions for the professional-personal formation of a pedagogue at all stages of this process: from the defining of professional intentions to improving pedagogical skills. The article focuses on the advantages of introducing the proposed model, which are seen in the diversification of pedagogical training, expanding the competence field of pedagogical knowledge and skills usage; in creating a dynamic educational environment, and in motivating higher education graduates to self-organization in the process of building their own professional development trajectory.

Key words: *adaptive management; educational-scientific complex; model; pedagogical education; stages of continuous pedagogical education; variational forms.*

*Стаття надійшла до редакції 6.10.2018
Прийнято до друку 30.10.2018*